

Női politikusok a közvélemény szemében

Az Integrity Lab elemzése

Tartalom

Vezetői összefoglaló	2
Bevezető	3
Női politikusok és magyar választók.....	4
Pártok és női jelöltek	5
Alkalmasság megítélése.....	6
Női miniszterelnök-jelölt a baloldalon.....	7
Demográfiai különbségek	9

Vezetői összefoglaló

Tízből négy választó szívesebben szavaz olyan pártra, amelynek fontos, hogy minél több női jelöltet állítson, a baloldali, liberális pártok szavazóinak 58 százaléka pedig egyetértene azzal, hogy női miniszterelnök-jelölttel induljanak a 2018-as választásokon. Az Integrity Lab ezúttal a női politikusok társadalmi megítélését vizsgálta egy országos, reprezentatív kutatás segítségével.

A baloldali, liberális választók szívesebben szavaznak, ha egy pártban több a női jelölt

Míg a Fidesz és a Jobbik szavazók között csak 33-39 százalék válaszolt úgy, hogy szívesebben szavaz olyan pártra, amelyiknek fontos, hogy minél több női jelöltet állítson, a baloldali, liberális pártok táborában tízből hat-hét szimpatizáns érez így.

A Fidesz-szavazók ötöde szerint azért van kevés nő a parlamentben, mert kevésbé alkalmasak

A magyar választók 84 százaléka elutasítja azt az állítást, hogy a nők alacsony létszáma alkalmatlanságukkal lenne összefüggésben, és csak nyolcaduk véli úgy, hogy ez áll a háttérben: a leghatározottabb, teljes elutasítást az Együtt, PM, MLP szavazók között látjuk. A többi szavazóhoz képest viszont a Fidesz szimpatizánsai máshogy vélik: körükben 22 százalék értett egyet azzal, hogy az alkalmatlanságuk okán van kevesebb nő a parlamentben.

Egyértelmű támogatottsága van a női miniszterelnök-jelölt gondolatának a baloldali, liberális táborban

A teljes baloldali, liberális szavazók 58 százaléka értett egyet azzal, hogy pártjaiknak 2018-ban női miniszterelnök-jelöltet kellene állítani. A Együtt, PM, MLP szavazók kétharmada, az MSZP-ek 57 százaléka, míg a DK-sok fele támogatta ezt. Utóbbi táborban igen magas volt a bizonytalanok aránya – vélhetően Gyurcsány Ferenc jelenléte miatt nehezebb elvonatkoztatni és elképzelni egy női miniszterelnök-jelöltet.

Ahol nincs nemi különbség: a női politikusok megítélése

A kutatás alapján egyik kérdésben sem különbözött szignifikánsan a női és férfi válaszadók véleménye - mérésünk szerint jelenleg nincs olyan összefüggés, hogy egy női választó számára fontosabb lenne, hogy egy párt odafigyeljen arra, mennyi női jelöltet állít és az alkalmasság kérdésében sincs eltérés: a nők épp úgy látják a női politikusokat, mint a férfiak.

Bevezető

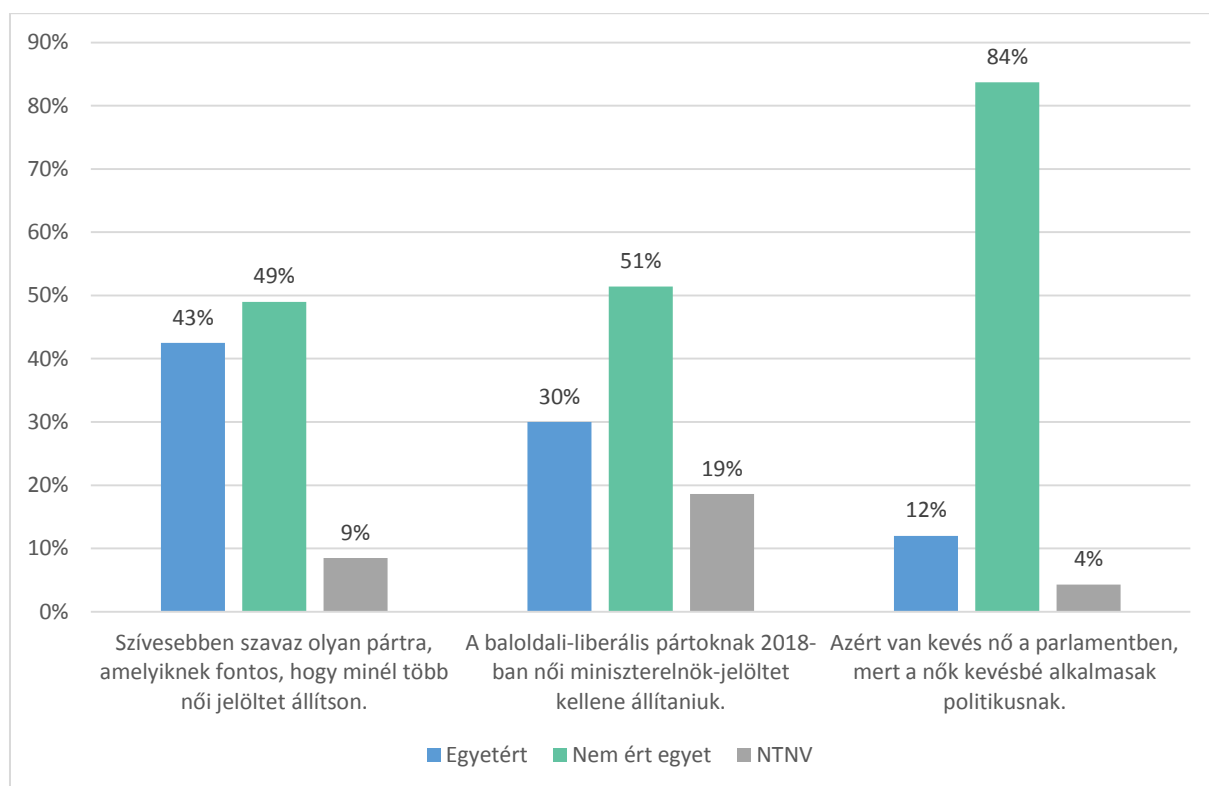
Hillary Clintont választotta elnökjelöltté a Demokrata Párt július végén: ezzel elsőként nyílik lehetőség arra, hogy az Egyesült Államok élén nő álljon. De nem csak Clinton miatt kapnak ma nagyobb figyelmet a női politikusok: szinte minden hónapra jut egy első alkalom vagy valamilyen rekord, ami hozzájuk fűződik – Rómának, Tokiónak először van női vezetője, Theresa May Margaret Thatcher után 26 évvel az Egyesült Királyság második női kormányfője lesz, Angela Merkel az egyik – ha nem a – legmeghatározóbb európai politikus, Lengyelországban a legutóbbi választás után nő váltott nőt a miniszterelnöki székben. Ilyen folyamatok mellett különösen nagy a kontraszt a magyar politikai helyzettel: nincs női miniszter a kormányban, a képviselők aránya a parlamentben alig 10 százalék, mely az EU legalacsonyabb értéke. Noha érdemes látni, hogy számos más tagállamban sem lényegesen jobb a helyzet – a leggyakrabban emlegetett egyharmados arányt az EU 28 országának kétharmadában nem éri el a nők parlamenti részvétele – kétségtelen, hogy a nemek részvétele a politikai vezetésben érdemben a rendszerváltás óta nem változott Magyarországon.

A sikeres európai és tengerentúli példák azt mutatják, hogy a női politikusok sikeréhez hozzájárul, ha a nemi egyenlőség kérdése, a nők politikai szerepvállalása kampánytémává válik, amely így a szavazók számára is ügyként jelenik meg. Az elmúlt évek során többször láttuk, hogy a kormánypárti és ellenzéki politikusok eltérően nyilatkoznak a nők szerepéről, egyszeri tiltakozáson, felháborodáson túl azonban nem voltak következményei az ilyen ügyeknek. Ma Magyarországon a nők helyzete szinte csak akkor válik politikai témává, ha a kormány valamilyen intézkedése, vagy valamelyik kormánypárti politikus nyilatkozata azzá teszi. A nők politikai szerepvállalásáról szintén alig esik szó (a kvóta támogatásán vagy ellenzésén túl), és nem látni arra kísérletet, hogy a politikusok a választók számára ezt a kérdést központi, akár szavazatot befolyásoló kérdéssé tegyék.

Az Integrity Lab legújabb kutatásában¹ a női politikusok társadalmi megítélését vizsgálta: arra kerestük a választ, hogy számít-e a választók szemében, ha egy párt tudatosan, a jelöltállításnál is figyel az egyenlőbb esélyekre, és hogy mit gondolnak a politizáló nők alkalmasságáról. Az általános attitűdön kívül egy konkrét kérdésen keresztül is mértük a női politikai vezetők lehetőségét: egy női miniszterelnök-jelölthöz való hozzáállás alapján.

Női politikusok és magyar választók

A közvélemény-kutatás során három kérdésen keresztül vizsgáltuk a női politikusok kérdéskörét: egyéni, pártos és vezetői, azaz miniszterelnöki szinthez kötve. Az egyéni jellemzésnél a nők alkalmasságára kérdeztünk rá, a pártok esetén arra voltunk kíváncsiak, mennyire jelenik meg szempontként az, hogy egy politikai formáció a jelöltállításnál figyel-e arra, hogy milyen arányban indít női jelölteket. Végül miniszterelnökség esetén egy baloldali, liberális induló lehetőségét, támogatását mértük fel.

1. ábra: alapmegoszlások a teljes népességben

¹ Az adatfelvételt az Integrity Lab megbízásából a Závecz Research végezte, országos reprezentatív mintán, 1000 fő telefonos megkérdezésével, július utolsó hetében.

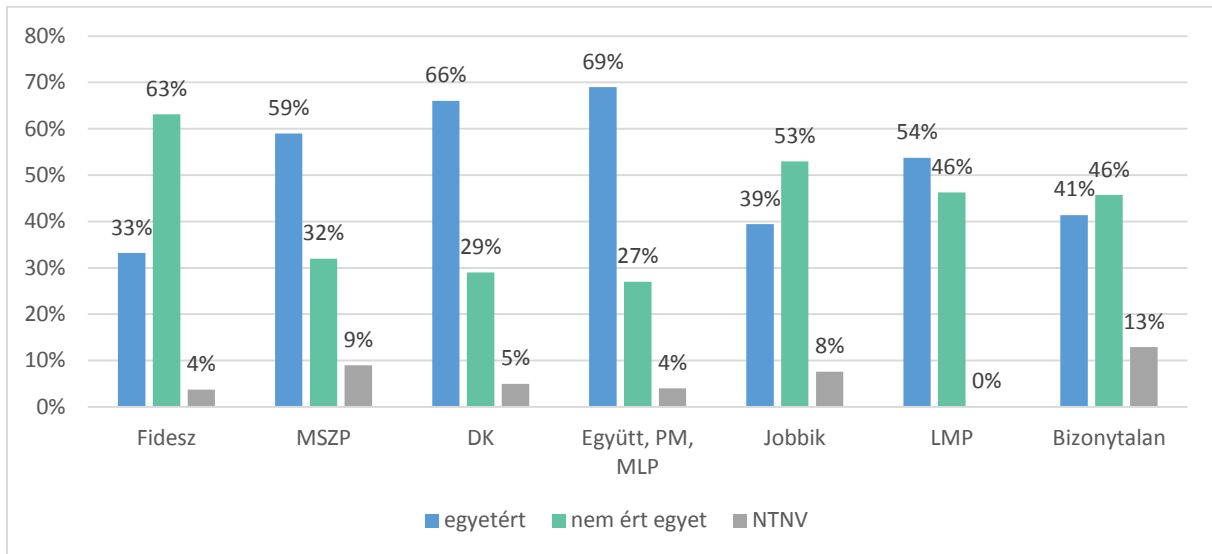
A leginkább egyértelmű választ az alkalmasság kapcsán látjuk: a válaszadók túlnyomó többsége elutasítja azt, hogy azért lenne kevés nő a parlamentben, mert kevésbé lennének alkalmasak, de tény, hogy minden nyolcadik magyar válaszadó egyetért ezzel.

A pártok megítélése már vegyesebb képet mutat: a szavazók bő négytizede szívesebben szavaz arra a pártra, amelyik fontosnak tartja, hogy minél több női jelöltet állítson, de felük nem értett ezzel egyet.

Végül a baloldali-liberális pártok által indított miniszterelnök-jelölt kapcsán a szavazók 30 százaléka válaszolt úgy, hogy női indulót kéne 2018-ban állítaniuk, 51 százalék elutasította ezt, míg minden ötödik megkeresett bizonytalan volt a választ illetően. Az alapmegoszlások mögött ugyanakkor jelentős politikai különbségek vannak: a fenti arányok szavazótáboronként nagymértékben eltértek.

Pártok és női jelöltek

Ahogy a fenti ábrán is látszik, a válaszadók 43 százaléka nyilatkozott úgy, hogy szívesebben szavaz olyan pártra, amelyik fontosnak tartja, hogy minél több női jelöltet állítson, 49 százalék számára viszont ez nem jelent ilyen előnyt. A kérdés megítélésben egyértelmű különbség látszik a jobboldali és a baloldali, liberális pártok között. A Fidesz, illetve a Jobbik szimpatizánsai között többségben vannak azok, akik számára nem fontos, hogy egy párt minél több női jelöltet állítson. Ezzel szemben az MSZP, DK, illetve az Együtt, PM, MLP szimpatizánsainak 60-70 százaléka válaszolt úgy, hogy ő szívesebben szavaz olyan pártra, ahol ez fontos. Ez egyébként összhangban van a pártok parlamenti képviselőcsoportjában tapasztalható különbséggel: a Fidesz és Jobbik padsoraiban, arányaiban fele annyi képviselő ül, mint ahány a baloldali összefogás színeiben bekerült a parlamentbe 2014-ben. Némiképp meglepő viszont, hogy az LMP szavazók között csak 54-46 az arány, miközben ebben a frakcióban a legmagasabb a női képviselők aránya, köszönhetően annak, hogy az országos listán olyan nemi kvótát alkalmaztak, ami egyharmados női részvételt garantál.

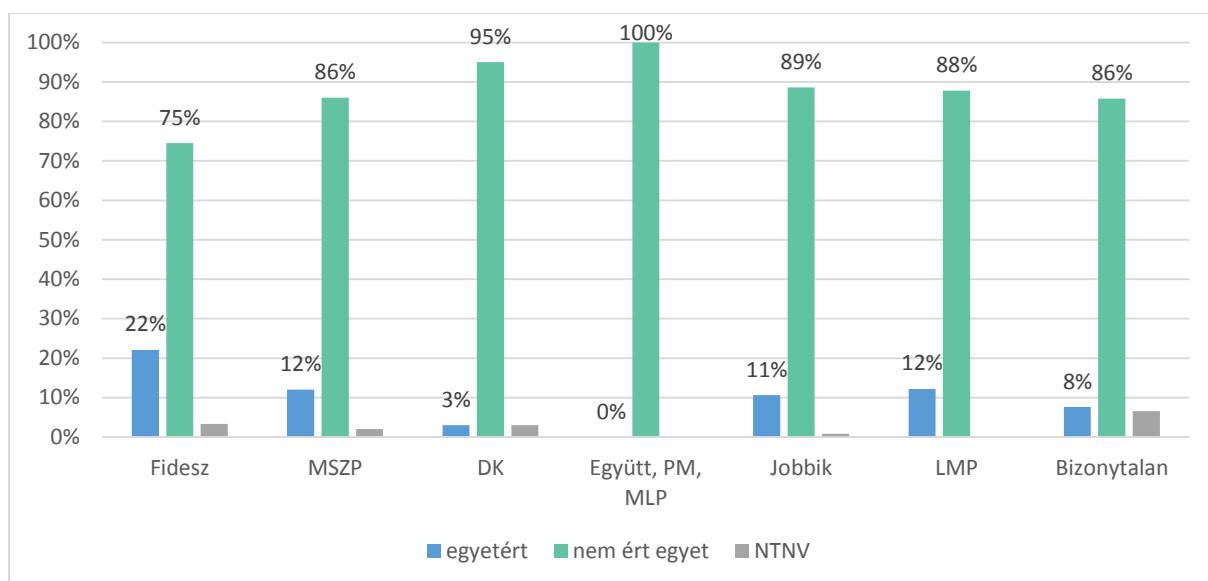

2. ábra: Szívesebben szavaz olyan pártra, amelyiknek fontos, hogy minél több női jelöltet állítson.

Alkalmasság megítélése

A nők alacsony politikai szerepvállalását övező vitákban gyakran előforduló érv, hogy a nők nem akarnak vagy adott esetben egyszerűen nem alkalmasak arra, hogy politikussá váljanak. Kutatásunk alapján a magyar válaszadók túlnyomó többsége, 84 százaléka ezt nem így látja, 12 százalékuk azonban egyetért az alkalmatlansággal kapcsolatos állítással. A felvetést a leghatározottabban az Együtt, PM, MLP² szavazói utasították el, míg egyetlen olyan pártot találtunk, melynek szimpatizánsai az átlagnál magasabb arányban vélték úgy, hogy azért van kevés nő a parlamentben, mert a nők nem alkalmasak politikusnak – ez pedig a Fidesz. Minden ötödik kormánypárti szavazó osztotta tehát, amit egy tavaly őszi kiszivárgott felvétel szerint Orbán Viktor mondott arról, miért nincsenek nők a kormányában.

² E három párt szavazóit, alacsony elemszámuk miatt, egyben kezeltük az elemzés során

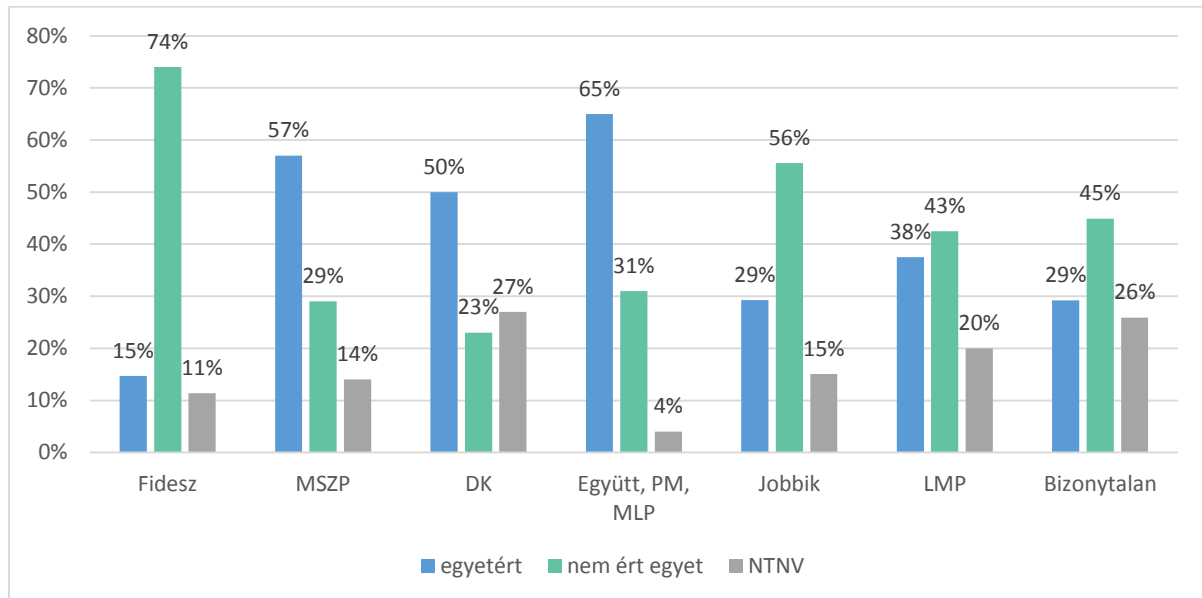
3. ábra: Azért van kevés nő a parlamentben, mert a nők kevésbé alkalmasak politikusnak.

Női miniszterelnök-jelölt a baloldalon

Az utóbbi időben egyre többször, visszatérően felmerül a női miniszterelnök kérdése, elsősorban a baloldali, liberális politikai közösségben, hiszen itt, a Fidesszel vagy a Jobbikkal szemben nincs egyértelmű, látható jelölt, viszont egyre nagyobb igény mutatkozik arra, hogy valamilyen formában (például egy előválasztással) a választók is beleszóljanak a jelölt kiválasztásába. A kutatás során éppen ezért megvizsgáltuk, támogatnák-e a női miniszterelnök-jelölt gondolatát a szavazók. A realitások miatt kifejezetten a baloldali, liberális pártok által támogatott indulóra kérdeztünk rá, amihez egy más politikai közösséghez tartozónak nehezebb viszonyulni, de ezzel együtt is érdekes adat, hogy a teljes népesség 30 százaléka egyetért e gondolattal, míg 52 százalék nem értett egyet és a másik két kérdéshez képest itt igen magas, 19 százalékos volt a nem tudja válaszok aránya.

Ha azonban csak az érintett, baloldali és liberális pártok szavazóit nézzük, úgy azt látjuk, hogy körükben abszolút többsége van az ötletnek: az MSZP-sek 57, az Együtt, PM, MLP szavazók 65 százaléka értett egyet azzal, hogy e pártoknak női miniszterelnök-jelöltet kellene állítaniuk. A DK-szavazók kevésbé lelkesek, csupán felük értett egyet, ám a többi szavazójuk nem az ellenzők táborát gyarapította, hanem azokét, akik nem tudtak vagy nem akartak válaszolni.

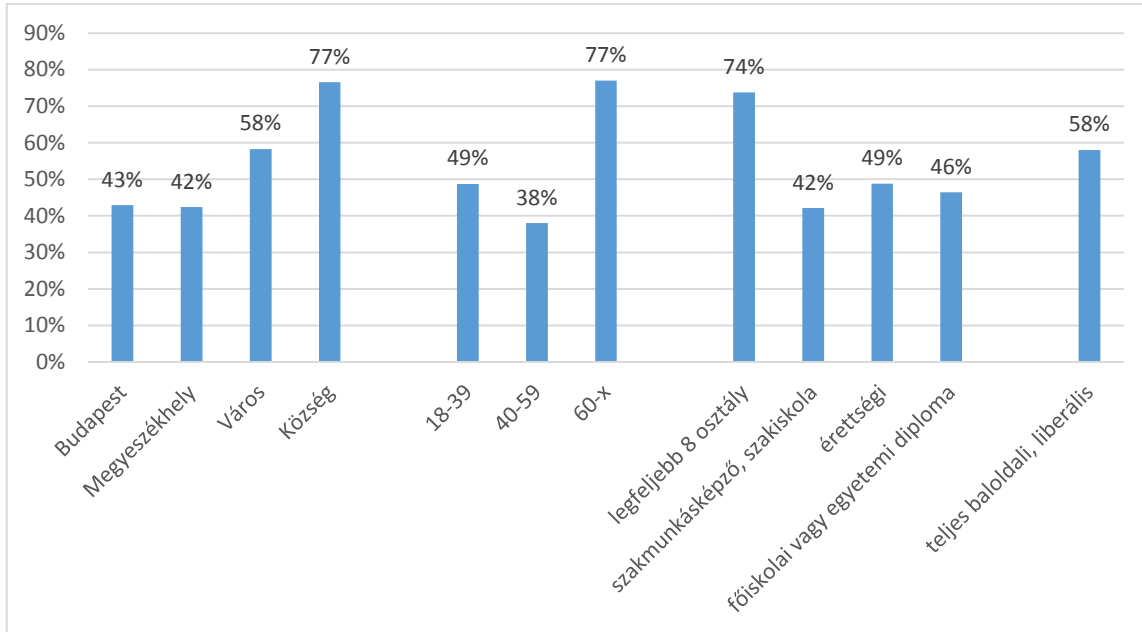
Vélhetően körükben sokkal jobban megvan egy vágyott miniszterelnök képe Gyurcsány Ferenc személyében – így ugyan nem vetik el egy női jelölt indítását, de elsősorban nem benne gondolkodnak.

4. ábra: A baloldali-liberális pártoknak 2018-ban női miniszterelnök-jelöltet kellene állítaniuk.

A baloldali, liberális táboron³ belüli különbségek azt mutatják, hogy a vidéki, idős, alacsony végzettségűek között a legmagasabb a női miniszterelnök gondolatának támogatottsága – mindhárom körben hetven százalék feletti. Noha több kategóriában is igen magas a nem tudja válaszok aránya (Budapesten és városokban 22-25 százalék, szakiskolások között 37 százalék), nincs olyan szocio-demográfiai csoport, ahol az elutasítás kapott volna többséget. Ezek az adatok ugyanakkor azt mutatják, hogy a női miniszterelnök gondolata elsősorban nem a fővárosi, magasan kvalifikált baloldali, liberális szavazók között élvez támogatottságot, tehát valószínűleg nem egyfajta progresszióból következő tudatos támogatásról lehet szó.

³ Az MSZP, DK, Együtt, PM és MLP szavazói

5. ábra: A baloldali-liberális pártoknak 2018-ban női miniszterelnök-jelöltet kellene állítaniuk: egyetértők aránya a különböző szocio-demográfiai csoportokban, a baloldali-liberális szavazókön belül

Demográfiai különbségek

A kutatási kérdések demográfiai háttér szerinti vizsgálata alapján az alkalmasságra vonatkozó kérdés és a másik kettő, jelöltállításra vonatkozó állítás más, némiképp eltérő trendet, összefüggést sejtet. A képességek megítélésben a fiatalabb, valamint a magasabb végzettséggel rendelkezők inkább elutasítók azzal, hogy azért lenne kevés női a parlamentben, mert eleve nem alkalmasak rá.

Ezzel szemben a baloldali női miniszterelnök támogatása, illetve a több jelöltet állító pártok preferálása nem ezekben a csoportokban, hanem inkább az idősebb, alacsonyabb végzettségű, községben élő szavazók körében a legmagasabb. Úgy tűnik tehát, hogy a fiatal, tanult csoportok elutasítják ugyan a nőkhöz valamelyest még ma is tartozó sztereotípiákat, ez mégsem jár azzal, hogy támogatók lennének egy női jelölt gondolatával sem azt, hogy számítana pártválasztásukkor, hogy az adott párt mennyire figyel a női jelöltjeinek arányára.

A szocio-demográfiai elemzés másik fontos tanulsága, hogy a női és férfi választók között egyik kérdésben sem volt szignifikáns különbség: a válaszadó neme nem befolyásolta tehát sem az alkalmasságra, sem a konkrét választási helyzetre adott választ. Mérésünk szerint jelenleg tehát nincs olyan összefüggés, hogy egy női választó számára fontosabb lenne, hogy egy párt odafigyeljen arra, mennyi női jelöltet állít és az alkalmasság kérdésében sincs eltérés: a nők épp úgy látják a női politikusokat, mint a férfiak.

©Reiner Roland ©Csaba Réka